

בדיקת הבדלים באופן הנהיגה בסימולטור בין בני נוער עם

פיקוח הורי רב לעומת בני נוער עם פיקוח הורי מועט

בקרב בני נוער עם מאפייני ADHD

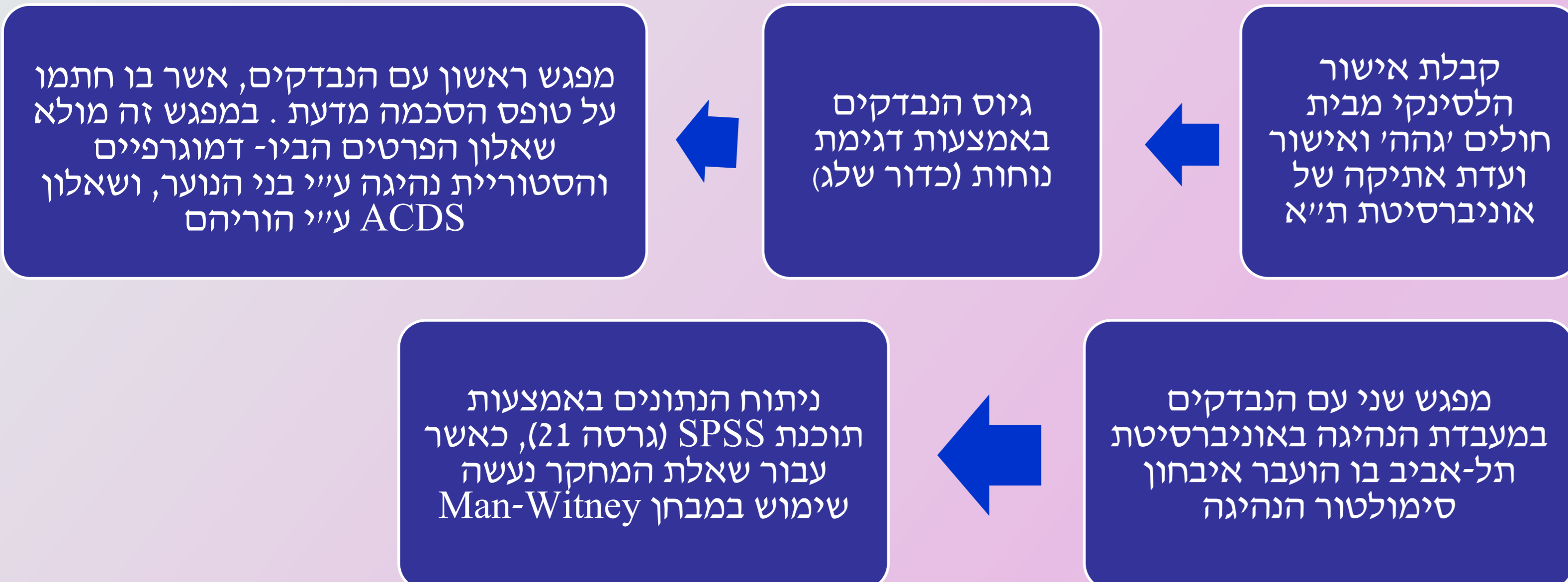
מעין אנגלמן-גרוס,¹ שרה הראל-קומר,¹ בהנחיית פרופ' נאוה רצון¹

¹ החוג לריפוי בעיסוק, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב

הליך המחקר

מחקר זה הינו חלק ממחקר רחב יותר של טליה גליק לצורך עבודת תזה.

הקדמה

נוכח הספרות שנסקרה המראה כי לפיקוח הורי יש השפעה משמעותית על אופן נהיגתם של בני הנוער, ומכיוון שלמיטב ידיעתנו לא קיימים מחקרים בנושא השפעת פיקוח הורי על נהיגתם של בני נוער עם ADHD או עם מאפייני ADHD, נראה כי יש צורך לבחון האם יש הבדלים באופן הנהיגה בסימולטור בין בני נוער עם פיקוח הורי רב לעומת בני נוער עם פיקוח הורי מועט, בקרב בני נוער עם מאפייני ADHD.

בני נוער מעורבים במגוון התנהגויות מסוכנות, אחת מהתנהגויות אלו הינה נהיגה. נמצא כי פיקוח הורי מפחית התנהגויות מסוכנות באופן כללי, ונהיגה מסוכנת בפרט. תסמינים וליקויים קוגניטיביים האופייניים לבני נוער עם ADHD נמצאו קשורים לכישורי נהיגה. נמצא כי בני נוער עם ADHD נמצאים בסיכון גבוה יותר לנהיגה מסוכנת ומעורבות בתאונות דרכים.

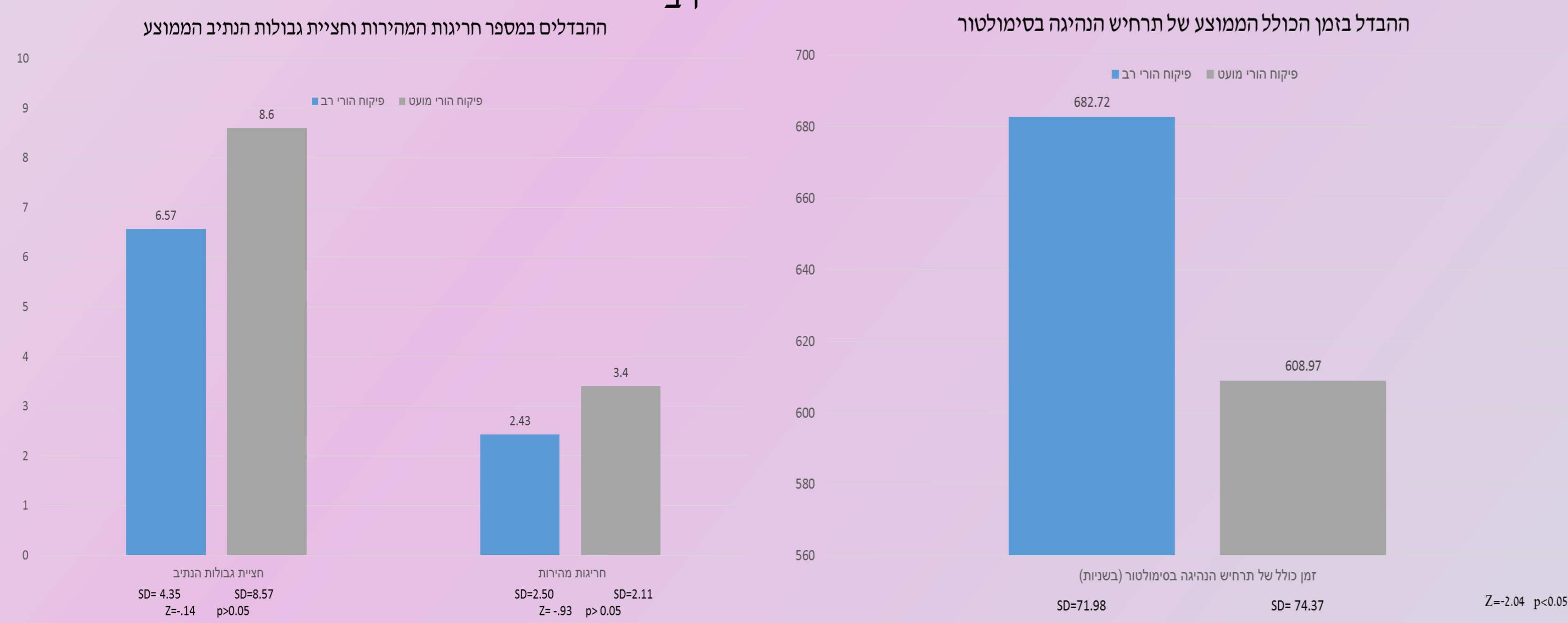
מטרת והשערת המחקר

מטרת המחקר: האם יימצאו הבדלים באופן הנהיגה בסימולטור בין בני נוער עם פיקוח הורי רב לעומת בני נוער עם פיקוח הורי מועט, כפי שיבוא לידי ביטוי בשאלון, בקרב בני נוער עם מאפייני ADHD.

השערת המחקר: אנו משערות כי יימצאו הבדלים באופן נהיגה בסימולטור בין בני נוער עם פיקוח הורי רב לעומת בני נוער עם פיקוח הורי מועט, בקרב בני נוער עם מאפייני ADHD.

תוצאות

נמצא הבדל מובהק בזמן הכולל הממוצע של תרחיש הנהיגה בסימולטור בין הנבדקים עם פיקוח הורי מועט לעומת הנבדקים עם פיקוח הורי רב

שיטה

בתוכנית המקורית היו אמורים להיבדק בני נוער עם ADHD. אולם, עקב עיכוב בקבלת אישור ועדת הלסינקי לא ניתן היה לבדוק משתתפים עם ADHD, ולכן במחקר זה השתתפו בני נוער אשר נמצאו עם מאפייני ADHD, על סמך הציון בשאלון ה- Adult ADHD Diagnostic Scale (ACDS) Hebrew-QA.

אוכלוסיית המחקר

17 בני נוער עם מאפייני ADHD כפי שבא לידי ביטוי בשאלון ACDS, משני המינים והוריהם. בני הנוער הנבדקים היו בגילאי 17-19, בעלי רישיון נהיגה בתוקף ואשר נהגו במכונית בפועל ללא ליווי מבוגר. קריטריוני הוצאה: א. בני נוער והורים שאינם שולטים בקריאה וכתובה בעברית. ב. בני נוער אשר לשני ההורים אין רישיון נהיגה. ג. בני נוער אשר אין בבעלות משפחתם רכב. ד. בני נוער בעלי רישיון נהיגה לרכב דו גלגלי, או טרקטורון שאינם נוהגים במכונית. ה. בני נוער שאובחנו כסובלים מהפרעה נוירולוגית או פסיכיאטרית אשר מטופלים תרופתית.

כלי המחקר

- שאלון ביו-דמוגרפי והיסטוריית נהיגה** - השאלון מורכב מ-41 פריטים, הכוללים: פרטים אישיים, אבחנות רפואיות נוספות, נטילת תרופות, מאפייני נהיגה אישיים ומידת הפיקוח ההורי. השאלון מולא ע"י בני הנוער הנבדקים.
- שאלה על מידת הפיקוח ההורי** - השאלה הבודקת את מידת הפיקוח ההורי על בני הנוער משובצת בשאלון הדמוגרפי כשאלה מספר 18. בשאלה זו הנבדקים התבקשו לדרג את מידת הפיקוח של הוריהם על התנהגותם בסולם של 0-7. ללא פיקוח ו-1-7 – פיקוח מירבי.
- Adult ADHD Diagnostic Scale-Hebrew-QA (ACDS)** - (Adler & Spencer, 2004) שאלון סינון לזיהוי תסמיני ADHD על פי הקריטריונים המופעים ב- DSM-V. השאלון הינו שאלון דיאגנוסטי שנערך בצורת ראיון חצי מובנה ומתייחס לתסמינים שהופיעו בשנה האחרונה.
- סימולטור נהיגה (STISIM) Systems Technologies Inc. Simulator** (Allen, Stein, Aponso, Rosenthal & Hogue, 1990) מערכת אינטראקטיבית המורכבת על גבי מחשב. מהנתונים המתקבלים לאחר ביצוע תרחיש הנהיגה בסימולטור ניתן ללמוד על התנהגות הנבדקים בנהיגה בסביבה מדומה. המשתתפים הכמותיים המופקים לאחר תרחיש הנהיגה כוללים סיכום מספרי של תאונות, התנגשויות, פגיעות בהולכי רגל, חריגות מהירות, חציית גבולות הנתב וסטיות לשוליים, ובנוסף, זמן ביצוע תרחיש הסימולטור בשניות.

דיון

- תוצאות המחקר מעידות על הבדל מובהק בזמן הכולל הממוצע של תרחיש הסימולטור בין שתי קבוצות הנבדקים. משך זמן התרחיש של קבוצת הנבדקים עם פיקוח הורי מועט היה קצר יותר ממשך הזמן הממוצע של קבוצת הנבדקים עם פיקוח הורי רב, המעיד על נסיעה במהירות גבוהה יותר ומאפיין נהיגה מסוכנת.
- במחקר הנוכחי נמצאו הבדלים נוספים שאינם מובהקים באופן הנהיגה בסימולטור בין שתי הקבוצות בקטגוריות: חריגות מהירות וחציית גבולות הנתב. הבדלים אלו, על אף שאינם מובהקים, מעידים גם הם על התנהגויות מסוכנות בנהיגה בקרב בני הנוער עם מאפייני ADHD אשר עליהם פיקוח הורי מועט.
- מחקרים שונים מראים כי בני נוער עם ADHD מהווים קבוצת סיכון לנהיגה מסוכנת. המחקר הנוכחי מצא הבדל מובהק באופן הנהיגה בין שתי קבוצות הנבדקים אף שאינם מאובחנים עם ADHD, אלא רק מדגימים מאפיינים של ADHD. עובדה זו מעידה על כך שקיומם של מאפייני ADHD אצל בן הנוער, קשורים גם הם לאופן הנהיגה ולא רק קיומה של אבחנת ADHD.

מסקנות

- מתוצאות מחקר זה, המעידות על הבדל באופן הנהיגה בקרב אוכלוסיית בני נוער עם מאפייני ADHD בלבד, ולא בעלי אבחנת ADHD, ניתן להסיק כי בבואנו לאתר ולבחון את קבוצות הסיכון לנהיגה מסוכנת, עלינו להתייחס גם לנוכחות של מאפייני ADHD אשר עלולים להוות גורם סיכון בהקשר זה, ולא רק לקיומה של אבחנת ADHD.
- תוצאות המחקר תומכות בכך שיש לעודד הורים לבני נוער עם מאפיינים של ADHD לפקח על התנהגותם של ילדיהם במטרה להפחית התנהגויות מסוכנות בנהיגה ולקדם נהיגה בטוחה בקרב ילדיהם.
- לאור תוצאות המחקר, עולה הצורך לקיים מחקר המשך אשר יבדוק האם יימצאו הבדלים באופן הנהיגה בסימולטור בין בני נוער עם פיקוח הורי רב לעומת בני נוער עם פיקוח הורי מועט, בקרב בני נוער עם ADHD, וכן, לקיים מחקר המשך בקנה מידה גדול יותר אשר יבחן את השערת המחקר הנוכחי.

תודה לטליה גליק על העזרה והליווי